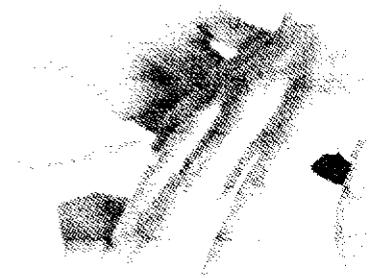


# مبلغان و سنت های حسنه (۲)

و واحد احیاء ستهای حسنه



## مقدمه

در این مقاله مباحثی چون: تشویق به ازدواج، آثار آن، تسهیل در ازدواج و ویژگیهای زوجین را به صورت مختصر و با عنایت به برخی از آیات و روایات مورد بررسی قرار می دهیم. امید است با مطالعه این نوشته، انگیزه ما برای احیاء و ترویج ازدواجهای آسان، پربار، سالم و سازنده تقویت گردد.

## تشویق خدا و رسول

قرآن کریم می فرماید: ﴿وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِنَّا لَكُمْ إِذَا يَكُونُوا قُفْرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

## وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

«جوانان عزب خود و غلامان و کنیزان شایسته تان را همسر دهید. اگر تنگدست باشند، خداوند از فضل خود توانگرشان کند که او وسعت بخش و داناست.»  
مرد و زن با توجه به نیازهای روحی، عاطفی، جسمی و جنسی ای که دارند، مکمل یکدیگرند و برای داشتن زندگی گوارا و سعادت مند، جفت شدن و در کنار یکدیگر قرار گرفتن این دو، اجتناب ناپذیر است.

طرفی ازدواج همان طور که گفته شد، بسیاری از نیازهای درونی انسان را جوابگوست. بنابراین، کسی که همسر اختیار می‌کند، در واقع زمینه مساعدی برای پذیرش دستورات مناسب با فطرت را فراهم کرده است و به مراتب راحت‌تر می‌تواند طبق اوامر دینی عمل کرده و با فرامین الهی خود را وفق دهد. این مطلب در مورد کسانی که

تازه به سن جوانی وارد شده‌اند، بیشتر صدق می‌کند؛ زیرا یک جوان در اوج هیجان‌ات و احساسات قرار دارد و همین مسئله به شدت او را به خود مشغول می‌کند و تا این حالت تعدیل نشود و تسکین نیابد، کمتر به امور دینی توجه نشان می‌دهد. ازدواج در این سن برای او بسیار مهم و کارگشا خواهد بود؛ چرا که سبب می‌شود احساسات و عواطف او متعادل شده و ندای فطری‌اش را که هماهنگ با فرامین الهی است، به راحتی بشنود و با آسایش خاطر به او پاسخ مناسب بدهد و بدین ترتیب، دین و ایمان خود را از

تنها شیوه‌ای که هر یک از زن و مرد می‌توانند با آن دیگری را به بهترین وجه، تکمیل کنند و به خواسته‌های روحی و روانی همدیگر پاسخ مناسب بدهند، ازدواج است. از اینرو، در نزد خداوند بهترین و محبوب‌ترین بنیان و سازه که دربردارنده شرط اساسی سعادت بشر است، همین ازدواج می‌باشد.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله در این باره می‌فرماید: «مَا بُنِيَ فِي الْإِسْلَامِ بِنَاءً أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، وَأَعَزَّ مِنَ التَّرْوِيجِ؛<sup>۱</sup> در اسلام هیچ بنایی ساخته نشده که نزد خدای عزوجل محبوب‌تر و ارجمندتر از ازدواج باشد.»

### ازدواج در جوانی

پیامبر مکرم اسلام صلی الله علیه و آله در مورد ازدواج در ایام جوانی چنین فرموده است: «أَيُّمَا شَابٍ تَزَوَّجَ فِي حُدَاثَةِ سِنِّهِ عَجَّ شَيْطَانُهُ؛ يَا وَيْلَهُ! عَصِمَ مِنِّي دِينُهُ؛<sup>۲</sup> هرگاه شخصی در سنین جوانی ازدواج کند، شیطان او فریاد می‌زند: وای بر من! دینش را از گزند من حفظ کرد.»

دستورات دین اسلام متناسب با خواسته‌های فطری انسان می‌باشد و از

۱. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲، ح ۴۰.

۲. کنز العمال، ح ۴۴۴۱.

گزند شیطان حفظ کند.

خود بیفزاید.

### خوش بینی در امر ازدواج

امام صادق علیه السلام در خصوص داشتن امید به فضل الهی در امر ازدواج می فرماید: «مَنْ تَرَكَ التَّزْوِيجَ مَخَافَةَ الْفَقْرِ فَقَدْ أَسَاءَ الظَّنَّ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ: «إِنْ يَكُونُوا قُفْرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ»؛ هر که از ترس تهیدستی ازدواج نکند، به خدای متعال گمان بد برده است. خداوند عز و جل می فرماید: «اگر تهیدست باشند خداوند از فضل خود توانگرشان می سازد.»

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مَنْ تَرَكَ التَّزْوِيجَ مَخَافَةَ الْعَيْلَةِ فَلَيْسَ مِنَّا»<sup>۲</sup> هر که از ترس تنگدستی ازدواج نکند، از ما نیست.»

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام، نهایت خوش بینی و حُسن ظن را به وعده های الهی داشته اند. بنابراین، کسانی که خود را مسلمان و پیرو آن بزرگواران می دانند، لازم است حَسَّ خوش بینی به آیات و کلمات باری تعالی و امید به فضل و عنایت حق را در خود تقویت نمایند و اگر کسی با وجود وعده خداوند متعال، باز از ترس تنگدستی، ازدواج را ترک کند، طبق فرمایش رسول مکرم صلی الله علیه و آله بر صراط مستقیم ایشان گام ننهاده است و در شمار پیروان آن بزرگواران نیست.

### آثار ازدواج

#### ۱. حفظ دین

پیامبر ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله یکی از آثار ازدواج را چنین بر می شمارد: «مَنْ

خداوند تبارک و تعالی وعده داده است که اگر کسی ازدواج کرد و فقیر بود، او را بی نیاز می کند. از آنجایی که وعده خداوند حق است، تنها، کسی از ترس فقر و نادار شدن ازدواج نمی کند که به وعده های پروردگار بدبین و بدگمان است. البته وعده خداوند وقتی محقق می شود که انسان برای کسب و کار و به دست آوردن روزی تلاش کند و معمولاً به طور طبیعی یک جوان پس از ازدواج، مسئولیت بیشتری در قبال خود و همسرش احساس می کند و همین سبب می شود تا بر کار و تلاش

۱. نورالتقلین، ج ۳، ص ۵۹۷، ح ۱۴۱.

۲. کنز العمال، ج ۱۶، ص ۲۷۹، ح ۴۴۴۶۰.

تَزْوَجَ فَقَدْ أَخْرَزَ شَطْرَ دِينِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي شَطْرِ  
الثَّانِي؛<sup>۱</sup> کسی که ازدواج می‌کند، نیمی  
از دینش را حفظ کرده است. پس برای  
احراز نیم دیگر باید تقوای الهی را  
پیشه کند.»

کسی که ازدواج می‌کند، راحت‌تر  
می‌تواند گرایز جنسی خود را کنترل  
کند و این عاملی را که قادر است مانع  
انجام فرایض و موجب اشتغال فکری  
و روانی او گردد، از سر راه بردارد. در  
عین حال، باید به این نکته توجه داشت  
که ازدواج یک علت تمامه برای  
دینداری نیست؛ بلکه زمینه مناسبی  
برای حفظ و استمرار دینداری است و  
یک جوان می‌تواند با استفاده از شرایط  
مساعدی که در اثر ازدواج برایش  
فراهم آمده، تلاش کند تا دین خود را  
حفظ و کامل کند.

## ۲. یاری خداوند

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «حَقُّ  
عَلَى اللَّهِ عَوْنٌ مَنْ تَكَحَّحَ إِلَيْمَنْسَ الْعُفَّافِ عَمَّا  
حَرَّمَ اللَّهُ؛<sup>۲</sup> هر که به منظور پاک نگه  
داشتن خود از آنچه خداوند حرام کرده  
است ازدواج کند، بر خداست که او را  
کمک کند.»

کسی که نیازهای جنسی خود را از  
طریق حلال که همانا ازدواج است  
برآورده کند و این سبب شود تا در این  
خصوص، مرتکب حرام نشود، خدای  
تعالی بر خود لازم دانسته که او را یاری  
کند؛ ولی این تضمین الهی شامل کسی  
که پس از ازدواج هم در صدد انجام  
اعمال نامشروع است و یا به  
انگیزه‌های غیرالهی مانند: رسیدن به  
مال و منال طرف مقابل و یا  
فخر فروشی و مباهات ازدواج می‌کند،  
نمی‌شود.

## ۳. ایجاد مودت و محبت

خداوند متعال در بیان آثار سازنده  
پیوند زناشویی می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ  
خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا  
وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ  
لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ»<sup>۳</sup>

«از نشانه‌های او این است که برای  
شما از خودتان جفتهایی آفریده، تا به  
سوی آنها آرام گیرید و میانتان دوستی  
و مهربانی نهاد. همانا در اینها

۱. میزان الحکمة، ج ۲، ص ۱۱۷۹.

۲. کنز العمال، ج ۴۴۴۳.

۳. روم/۲۱.

نشانه‌هایی است برای مردمی که می‌اندیشند.»

پس از گذشت مدت کوتاهی از ازدواج، چنان علقه و وابستگی بین زن و شوهر به وجود می‌آید که در بیشتر موارد، هر یک از آنان، همسرش را بر خود مقدم می‌دارد و حاضر است خود مستحمل رنج و آسیب شود؛ ولی همسرش از رنج و زحمت در امان باشد. از اینرو، استعداد های درونی زوجین در خصوص دوستی و محبت نمودن به یکدیگر کاملاً شکوفا شده و روز به روز رشد می‌کند؛ مرد با بیان مطالبی که در طول روز مایه نگرانی او شده و یا درد دل با همسرش، آرامش پیدا می‌کند و با شنیدن درد دل های طرف مقابل، سعه صدر می‌یابد و این چنین، اگر هر دو سعی در حذف امور اختلاف‌انگیز و جزئی نمایند و گذشت را پیشه کنند، به مرور بر این حس دوستی و محبت افزوده می‌شود و اساس و پایه بنای خانواده محکم می‌گردد.

#### ۴. فزونی روزی و نیکویی اخلاق

رسول اکرم ﷺ در بیان یکی دیگر

از فواید ازدواج می‌فرماید: «رَوُّجُوا أَيَاكُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ يَخْتِصُّ لَهُمْ فِي أَخْلَاقِهِمْ وَيُوسِّعُ لَهُمْ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَيَزِيدُهُمْ فِي مَرْؤَاتِهِمْ»<sup>۱</sup>

جوانهایتان را زن دهید؛ زیرا با این کار خداوند اخلاق آنها را نیکو می‌گرداند و روزی‌هایشان را زیاد می‌کند و بر جوانمردیهای آنان می‌افزاید.»

شخص متأهل احساس مسئولیت بیشتری کرده و بر فعالیتش می‌افزاید. به همین جهت، رزق و روزی بیشتری عایدش می‌شود. همچنین با ارضای مشروع غرایز جنسی به نوعی خود را تخلیه می‌کند و در اثر آن، آرامش و خلق و خوی نیک می‌یابد. همه این مواهب و آثار را خداوند متعال در امر ازدواج قرار داده است و خودداری از ازدواج و یا غفلت از آن به دلایل واهی، انسان را از دست‌یابی به این نعمات و برکات محروم می‌کند. بسیاری از جوانان، به بهانه اینکه شرایط ازدواج بسیار سخت شده است، در سنین

۱. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲، ح ۳۸.

حضرت صادق علیه السلام نیز در این باره می فرماید: «مَنْ زَوَّجَ أَعْرَبًا كَانَ مِمَّنْ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»<sup>۱</sup> هر که عزربی را زن دهد، از جمله کسانی است که خداوند عزوجل در روز قیامت به او نظر می افکند.»

هر کس تسهیلاتی را برای ازدواج برادر مؤمنش فراهم آورد؛ مثلاً دختر خود را به آسانی و بدون سختگیری به ازدواج جوانی در بیاورد و یا اگر وسعش می رسد، در جهت فراهم شدن مقدمات ازدواج پسر و دختری از بذل مال دریغ نکند و بالاخره هر کاری که از دستش برمی آید، انجام دهد تا یک ازدواج سالم صورت گیرد، چنین کسی اجر و پاداش این احادیث شریفه شامل حالش می شود و از رحمت الهی برخوردار خواهد بود.

#### ۲. گناه سخت گیری

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «مَنْ بَلَغَ وَلَدَهُ النِّكَاحَ وَعِنْدَهُ مَا يَنْكُحُهُ، فَلَمْ يَنْكُحْهُ ثُمَّ أَخَذَتْ حَدَثًا فَأَلَا تُمَّ عَلَيْهِ»<sup>۳</sup> هر کس

جوانی مبادرت به این کار نمی کند. به همین دلیل، سن ازدواج بالا رفته و اگر این روند پیش برود، به جایی می رسد که عده ای، به طور کلی از ازدواج صرف نظر می کنند و سیر تخلفات و ارتکاب محرمات روز به روز فزونی می یابد. بنابراین، بر مبلغان گرامی است که در جهت بیان آثار ازدواج، تشویق جوانان، خوش بین کردن آنها به ازدواج و داشتن توکل و اعتماد به حق تعالی در این زمینه، همت گمارند.

#### تسهیل در ازدواج

##### ۱. پاداش مساعدت در امر ازدواج

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مَنْ زَوَّجَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ امْرَأَةً يَأْتِسُ بِهَا وَتَشُدُّ عَضُدَهُ وَيَسْتَرِيحُ إِلَيْهَا، زَوَّجَهُ اللَّهُ مِنَ الْخُورِ الْعَيْنِ وَأَتَسَّهُ بِمَنْ أَحَبَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَإِخْوَانِهِ وَأَتَسَّهُمْ بِهِ»<sup>۱</sup> هر که برادر مؤمن خود را زن دهد تا با او انس گیرد و به وسیله او بازویش محکم شود و به سوی او آسایش یابد، خداوند او را از حورالعین بهشت زن دهد و با هر یک از صدیقان خانواده و برادرانش که دوست داشته باشد، همدمش کند و آنان را با وی انس و الفت دهد.»

۱. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۷۵.

۲. اصول کافی، ج ۵، ص ۲۳۱، ح ۲.

۳. کنز العمال، ج ۱۶، ص ۴۴۲، ح ۴۵۳۳۷.

برای شکل‌گیری ازدواج می‌فرماید: «أَفْضَلُ الشَّفَاعَةِ أَنْ يَشْفَعَ بَيْنَ اثْنَيْنِ فِي نِكَاحٍ حَتَّى تَجْمَعَ شَمْلَهُمَا؛<sup>۱</sup> بهترین وساطت این است که [انسان] میان دو نفر در امر ازدواج وساطت کند تا سر و سامان بگیرند.»

اگر شخصی متمول است به وسیله مالش، و اگر کسی زبانش نرم است، به کمک گفتار شیرین و بیانش، و اگر کسی صاحب نفوذ و وجهه در بین مردم است، با اعتبار و نفوذش لازم است که در این امر خیر وساطت کند که بهترین شفاعت و واسطه‌گری است؛ چون نتیجه آن حفظ دین جوانان و صیانت یافتن آنها از گناه می‌باشد.

#### ۴. خواستگاری آسان

رسول خدا ﷺ در این باره می‌فرماید: «إِنَّ مِنْ يَمِينِ الْمَرْأَةِ تَنْسِيرَ خَطْبَتِهَا وَتَنْسِيرَ صِدْقِهَا...»<sup>۲</sup> از میمنت [و خجستگی] زن این است که راحت خواستگاری شود و کسبش (مهریه‌اش) سبک باشد....»  
خواستگاری آسان و راحت یعنی

فرزندش به حد ازدواج برسد و او هم بتواند زمینه ازدواجش را فراهم کند؛ ولی او رازن ندهد و فرزندش گرفتار گناه گردد، گناه فرزند بر عهده اوست.»  
گاهی پدر با آنکه می‌تواند برای پسرش همسر اختیار کند، بهانه می‌آورد که او هنوز خیلی جوان است و یا باید ادامه تحصیلات بدهد و یا تا وقتی که از نظر مالی به جایی نرسیده و نتوانسته روی پای خود بایستد، خبری از ازدواج نیست. و یا پدر دختر می‌گوید که دخترم کم سن و سال و کم تجربه است یا فعلاً باید در خانه بماند و کمک مادرش باشد یا باید تحصیلاتش را ادامه دهد و یا تا وقتی شوهر متمکن و متمول برایش نیامده و خواستگارش دارای شغل و تحصیلات عالی نباشد، نباید شوهر کند. چنین والدینی که با بهانه‌هایی از این قبیل، در تزویج پسر یا دخترشان کاهلی و تعلل می‌نمایند، مشمول این حدیث می‌شوند و هر گناهی که این پسر یا دختر به دلیل ازدواج نکردن مرتکب شوند، در آن شرکت دارند.

#### ۳. وساطت در ازدواج

امام علی علیه السلام در فضیلت و وساطت

۱. کنز العمال، ج ۳، ص ۲۶۸، ح ۶۴۹۲

۲. کنز العمال، ح ۴۴۷۲۱

اینکه مسائلی مانند: پرداخت شیربها، مهریه‌های سنگین، خرید سنگین، هزینه‌های چشم و هم چشمی، برگزاری مراسم پرخرج، قرار دادن شرایط دشوار و اموری از این دست مطرح نشود تا یک زن با میمنت و مبارکی وارد منزل همسرش شود و زندگی توأم با محبت و آسایش فکری و روحی را آغاز نمایند.

### مهریه

#### ۱. بهترین مهریه

پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بهترین مهریه‌ها را چنین معرفی می‌کند: «خَيْرُ الصَّدَاقِ أَيْسَرُهُ»<sup>۱</sup> بهترین مهریه، سبک‌ترین آن است.

#### ۲. مهریه زیاد

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام در این مورد می‌فرماید: «أَمَّا سُؤْمُ الْمَرْأَةِ فَكَثْرَةُ مَهْرِهَا وَعُقُوقُ زَوْجِهَا»<sup>۲</sup> شومی [و ناخجستگی] زن، زیاد بودن مهریه او و نافرمانی از شوهرش می‌باشد.

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نیز در خصوص آثار سوء مهریه زیاد می‌فرماید: «تَبَا سُرُوا فِي الصَّدَاقِ، فَإِنَّ الرَّجُلَ لَيُعْطِي الْمَرْأَةَ حَتَّى يَنْبَقِيَ ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ عَلَيْهَا»

### حَسِيكَةٌ<sup>۳</sup>

در مورد مهریه آسان بگیرید؛ زیرا مرد مهریه [سنگین] زن را می‌دهد؛ اَمَّا در دلش نسبت به او کینه و دشمنی به وجود می‌آید.

بعضی از خانواده‌ها به خیال خودشان برای اینکه پایه‌های زندگی را برای دخترشان محکم کنند و داماد، هوس نکند دختر را طلاق دهد، سعی می‌کنند تا می‌توانند مهریه را دست بالا بگیرند. در حالی که ناخواسته با همین عمل خود به نحوی بنیان زندگی فرزندان را متزلزل می‌کنند؛ زیرا آن امری که سبب استحکام و استقرار کانون خانواده می‌شود، مهریه سنگین نیست؛ بلکه وجود صفا و محبت و دوستی بین زوجین است. همان طور که در این حدیث شریف خواندیم که مهریه زیاد در دل مرد ایجاد کینه و دشمنی می‌کند و همین امر، سبب از بین رفتن محبت و تزلزل زندگی آنان می‌گردد.

۱. کنز العمال، ح ۴۴۷۰۷.

۲. معانی الاخبار، ص ۱۵۲، ح ۱.

۳. کنز العمال، ح ۴۴۷۳۱.



ارزش و اعتبار دخترش را بالا برده و او را در بین دیگران سربلند کرده است.

باید توجه داشت که وقتی در مورد مهریه که سنتی الهی می باشد، این قدر سفارش به سبکی و آسانی شده است، به طریق اولی باید در سنتهای عرفی و اجتماعی خود مانند: برگزاری مجالس یا خرید طلا و البسه سبک گرفته و این امور را دشوار نگیریم تا بتوانیم در رسیدن به هدف ازدواج آسان و گرایش جوان به ازدواج، موفق باشیم.

مبلغان محترم می توانند در جهت تسهیل امر ازدواج، از جمله: اعطاء آگاهی و بینش در این زمینه، خاصه مساعدت و وساطت در امر ازدواج، نقش بسزایی را ایفاء کرده و این کار را در زمره اموری قرار دهند که خود را مأمور به تبلیغ و موظف به ترویج آنها می دانند.

### ویژگیهای داماد

#### ۱. تدین و امانتداری

رسول اکرم ﷺ فرمود: «إِذَا جَاءَكُمْ مِنْ تَرَضُونَ دَيْتَهُ وَأَمَانَتَهُ يَخْطُبُ (الْيَوْمَ) فَرَّجُوهُ، إِنْ لَا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ»

## بهترین وساطت این است که [انسان] میان دو نفر در امر ازدواج وساطت کند تا سر و سامان بگیرند

از کج فهمیهای دیگری که برخی در حق این سنت اسلامی روا می دارند آن است که گاهی مهریه زیاد را برای چشم و هم چشمی و یا اینکه در بین خانواده ما چنین مرسوم است، مطرح می کنند. بدیهی است که این گونه آداب و رسوم نیز برخلاف فلسفه ازدواج است.

از اثرات سوء دیگر مهریه سنگین این است که مجلس خواستگاری به مجلس چانه زدن برای بالا یا پایین آوردن مهریه، مبدل می شود که این عمل در شأن یک دختر نیست و ارج و ارزش ضایع می شود؛ زیرا در این حالت، با زن به صورت یک کالا برخورد می شود و این درست برخلاف تصور آن خانواده ای است که می پندارد با سنگین گرفتن مهریه،

وفاذ کبیر؛<sup>۱</sup>

داده است که آنها را با فضل خودش غنی و بی نیاز کند.

آنچه که برای یک زندگی سالم و باصفا، لازم و حتمی می باشد، تدین و اخلاق نیکوست. دیانت و اخلاق پسندیده است که سبب پایداری کانون گرم خانواده می شود و همین دینداری و تخلق به اخلاق نیک است که موجب می گردد مرد نسبت به همسرش با گذشت، انصاف، عدالت و مروّت رفتار کند. و همین تعهد دینی و تقید اخلاقی است که وجودش در خانواده منشاء پرورش فرزندان متدین، با اخلاق، پاک و مفید برای خود و جامعه و همچنین مایه عزّت و سربلندی برای خانواده می شود.

### ۳. تقوای الهی

امام حسن علیه السلام به مردی که با ایشان درباره ازدواج دختر خود مشورت کرد، فرمود: «زَوْجُهَا مِنْ رَجُلٍ تَقِيٍّ، فَإِنَّهُ إِنْ أَحَبَّهَا أَكْرَمَهَا وَإِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يَظْلِمِهَا؛<sup>۲</sup> او را به مردی با تقوا شوهر ده؛ زیرا اگر دختر

هرگاه کسی [به خواستگاری] نزد شما آمد و دینداری و امانتداری او را پسندیدید، به او زن دهید. اگر چنین نکنید، در روی زمین تبهکاری و فساد بسیار پدید خواهد آمد.»

### ۲. اخلاق نیک

امام رضا علیه السلام در خصوص ویژگی داماد خوب می فرماید: «إِنَّ حَظَّكَ إِيَّاكَ رَجُلٌ رَضِيَتْ دِينَهُ وَحُلُقَهُ فَرَوْجُهُ وَلَا يَمْنَعُكَ فَقْرُهُ وَفَاقَتُهُ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ...»<sup>۳</sup>

اگر مردی نزد تو به خواستگاری آمد و دین و اخلاق او را پسندیدی، به وی زن بده و فقر و ناداریش مانع تو [از این کار] نشود. خدای متعال فرموده است: «اگر تهیدست باشند، خداوند از فضل [و کرم] خود آنان را توانگر کند.» داشتن ثروت و دارایی شرط اساسی و لازم برای خواستگاری نیست. مرد هر چند فقیر باشد، تدینش به او اجازه نمی دهد که تبذل و غیرفعال باشد. از اینرو، برای کسب روزی فعالیت و تلاش می کند و از طرف دیگر، خداوند تبارک و تعالی هم وعده

۱. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۳۷۲، ح ۳.

۲. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۳۷۲، ح ۷.

۳. مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۲۰۴.

بازن به خاطر چهار چیز ازدواج می‌شود: مال و ثروتش، دینداریش، زیبایی‌اش و اصل و نسب و خانواده‌اش. پس بر توست که بازن متدین ازدواج کنی.»

داماد برای برگزیدن همسر مناسب باید ملاک تدین را در زن لحاظ کند؛ زیرا آن چیزی که مایه گرمی و نشاط زندگی و الفت میان زوجین است، دوست داشتن از صمیم قلب، بدون در نظر گرفتن انگیزه‌های مادی و ظاهری است. بر این اساس، اگر زن را به خاطر مال و ثروتش برگزیند، به محض اینکه زن متوجه شود مرد با این انگیزه با او ازدواج کرده است، صفا و گرمی و الفتی که بین این دو باید باشد دچار مشکل شده، گاهی قلب زن مملو از کینه و کدورت نسبت به همسرش می‌شود و بدین سان، هر طور شده به او اجازه رسیدن به اهداف مالی‌اش را نمی‌دهد و زندگی مشترکشان یا قطع می‌شود و یا در صورت تداوم، بسیار بی‌روح، سرد و نفرت‌آمیز خواهد بود.

تو را دوست داشته باشد، گرمی‌اش می‌دارد و اگر دوستش نداشته باشد، به وی ستم نمی‌کند.»

مرد باتقوا براساس صفای درونی خویش، دوست داشتنش از صمیم قلب است و همسرش را صرفاً به خاطر جمالش یا مالش و یا انگیزه‌های ظاهری و مادی دوست نمی‌دارد. از اینرو، او را به واقع گرمی می‌دارد و احیاناً اگر همسرش، فاقد کمالات انسانی و یا اخلاق الهی باشد و گاهی بنای اذیت و آزار را بگذارد و کاری کند که خود را از چشم شوهر بیندازد، مرد باتقوا که به نور ایمان آراسته است، در صدد تلافی، آزار و ستم به وی بر نمی‌آید. پس در هر حال، بهترین مردی که می‌توان با آسودگی خاطر، به او زن داد، مرد باتقواست.

### ویژگی‌های عروس

#### ۱. تدین

رسول اکرم ﷺ در بیان ویژگی‌های زن و برترین معیار در انتخاب همسر می‌فرماید: «تَنْكُحُ الْمَرْأَةَ عَلَىٰ أَرْبَعٍ خِلَالٍ: عَلَىٰ مَالِهَا، وَعَلَىٰ دِينِهَا، وَعَلَىٰ جَمَالِهَا، وَعَلَىٰ حَسَبِهَا وَنَسَبِهَا، فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ؛<sup>۱</sup>

۱. کنز العمال، ج ۲، ۴۴۶۰۲.

## با زن به خاطر چهار چیز از دواج می‌شود: مال و ثروتش، دینداریش، زیبایی‌اش و اصل و نسب و خانواده‌اش. پس بر توست که با زن متدین از دواج کنی

بنابراین، اگر منظور از اصل و نسب، صرفاً برخورداری از سلسله خانوادگی معروف و سرشناس از حیث امور دنیوی و ظاهری باشد، در این صورت از آنجایی که زن متدین نیست، کمترین مفسده و مشکلی که برای مرد به وجود می‌آورد این است که گاه و بی‌گاه، اجداد و سلسله خود را به رُخ مرد کشیده و او را در مواقع و مواضع مختلف تحقیر می‌کند و به خاطر نداشتن روحیه تواضع و فروتنی نمی‌تواند کانون خانواده را گرم نگه دارد و به هر حال، معروفیت و

اگر زن را فقط به لحاظ زیبایی‌اش برگزیند، پس از مدتی دیدار یک چهره زیبا برایش عادی و کم جاذبه می‌شود و چنانچه این زن زیبا فاقد تدین و اخلاق نیکو و یا احیاناً دارای رذایل اخلاقی باشد، همین چهره زیبا برای مرد مایه دردسر می‌شود؛ زیرا پیوسته نظر مردان نامحرم را به خود جلب می‌کند و غیر از رنج و آزار برای شوهرش چیزی به ارمغان نمی‌آورد و به تدریج به جایی می‌رسد که نه تنها زیبایی او برایش لذت‌بخش نیست؛ بلکه ملالت‌آور است و این جاست که دیگر انگیزه‌ای برای ادامه زندگی، در خود نمی‌بیند.

و اگر زن را تنها برای اصل و نسبش انتخاب کند، چنانچه منظور از اصل و نسب و خانواده، اصالت و بزرگواری و تشخیص آنها باشد، در صورتی مطلوب است که این اصالت و سلسله نیکو ادامه یابد و این دختر هم بهره‌ای از آن برده و توأم با آن، دیندار باشد. و گرنه اگر نصیبی از آن تشخیص و بزرگ منشی نبوده باشد، هیچ ارزشی ندارد.

از خودگذشتگی نسبت به او دریغ نمی‌ورزد. بدیهی است که این نوع زندگی مشترک، چقدر برای زوجین، مستحکم و شیرین است و در این محیط سرشار از صمیمیت و معنویت فرزندان صالح و مفیدی پرورش خواهند یافت.

## ۲. شایستگی

پیامبر ختمی مرتبت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید: «خَيْرٌ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ؛ بهترین متاع [و بهره] دنیا، زن صالح است.»

همچنین آن حضرت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: «مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ؛<sup>۱</sup> از خوشبختی مرد، داشتن همسر شایسته است.»

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام می‌فرماید: «... خِصَالٌ مَنْ فَقَدَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ لَمْ يَزَلْ نَاقِصٌ الْقَيْشِ، زَائِلُ الْقَلْبِ، مَشْغُولُ الْقَلْبِ. فَأَوْلَاهَا صِحَّةُ الْبَدَنِ وَالنَّائِيَةُ الْأَمْنُ وَالنَّائِيَةُ السَّعَةِ فِي الرِّزْقِ وَالزَّائِبَةُ الْأَنْبَسُ الْمُؤَافِقُ. قُلْتُ: وَمَا الْأَنْبَسُ الْمُؤَافِقُ؟ قَالَ: الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ وَالْوَالِدُ»

مشهوریت خانواده زن به رونق زندگی مشترک، کمکی نخواهد کرد؛ بلکه در بسیاری از اوقات مانع بزرگی برای ایجاد دوستی و الفت بین زوجین خواهد شد.

و اما اگر جوان، همسرش را براساس تدین و اخلاقش برگزیند، از آنجایی که این زن، زیبایی باطنی و درونی دارد، هر روز که از زندگی مشترک آنها سپری می‌شود، نه تنها این جاذبه و زیبایی برای مرد عادی و خسته‌کننده نمی‌شود؛ بلکه روز به روز بیشتر شیفته اخلاق او شده و به تدریج علاقه و وابستگی‌اش به او افزون می‌گردد؛ چرا که این جذابیت باطنی، ویژگی و خاصیتی است که خداوند متعال در انسان دیندار و صاحب اخلاق نیکو قرار داده است. در بسیاری از موارد، یک زن دیندار و متخلق به اخلاق شایسته، چنان مرد را به خود علاقه‌مند می‌کند که حتی اگر بهره‌ای از زیبایی ظاهری و یا اصل و نسب و یا مال و منال هم نداشته باشد، مرد همچنان او را از صمیم قلب دوست می‌دارد و از هر نوع فداکاری و

۱. میزان الحکمة، ج ۲، ص ۱۱۸۷.

۲. اصول کافی، ج ۵، ص ۳۲۷.

الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ الصَّالِحِ<sup>۱</sup>

چند چیز است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، زندگی اش ناقص و دلش نابود و قلبش مشغول است: سلامتی، امنیت، گشایش در روزی و انیس موافق.

[راوی می گوید:] عرض کردم: منظور از انیس موافق چیست؟ فرمود: همسر صالح، فرزند صالح و همنشین صالح.

همسر صالح، خود را با شرایط مختلف زندگی مشترک وفق می دهد؛ زمانی که وضعیت مرد از نظر مالی مساعد است، با اسراف و ریخت و پاش، آتش به مال او نمی زند و هنگامی که مرد در کمبود مالی قرار دارد، او را جهت تأمین خواسته هایش تحت فشار قرار نمی دهد و هرگز زبان به گله، شکایت، طعنه و تحقیر مرد نمی گشاید؛ بلکه با قناعت و صبوری در تمامی فراز و نشیبهای زندگی همراه او و مایه دلگرمی اش خواهد بود؛ هنگامی که مرد خوشحال و مسرور است، او را همراهی و هم نوایی کرده و عیش و خوشی

مشروع او را به هم نمی زند و هرگاه مرد عصبانی و ناراحت است، در مدارا با او و تسکین آلام و فرو نشانندن خشمش سعی بلیغ می نماید؛ درد دلهای مرد را گوش می کند و رازها و اسرار او و خانواده اش را حفظ می نماید؛ در قبال پیمان زناشویی، تعهد بسیار محکم و قوی دارد و در پرورش فرزندان صالح و مفید کوشاست و احترام مرد را در خانواده و نزد دیگران کاملاً نگه می دارد.

بدیهی است که چنین زنی بهترین متاع و بهره دنیا است و مردی که چنین زنی دارد، سعادت مند و خوشبخت است و طعم واقعی زندگی را می چشد.

## ۳. پاک بودن خانواده

روایت است که رسول اکرم ﷺ در حالی که مردم را مورد خطاب قرار داده بود، فرمود: «إِيَّاكُمْ وَخَضِرَاءَ الدَّمَنِ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا خَضِرَاءُ الدَّمَنِ؟ قَالَ: الْمَرْأَةُ الْحَسَنَاءُ فِي مَنْبَتِ الشُّؤْمِ»<sup>۲</sup>

از خضره الدمن (گیاه روئیده در

۱. وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۳۱؛ خصال، ص ۲۸۴.

۲. اصول کافی، ج ۵، ص ۳۳۲، ح ۴.

شود. در صورتی که جوانی به صرف اینکه فلان دختر زیباست، فریفته شود و شرایط دیگر از جمله تدین و شایستگی زن را نادیده بگیرد، چنانچه این دختر در خانواده‌ای بد رشد کرده باشد، همان ظاهر فریبنده و زیبا، مایه جلوه‌گری زن برای دیگران و موجب دردسر و سرافکندگی مرد خواهد شد و چنان زندگی را بر او سخت و تلخ می‌کند که آرزو می‌نماید ای کاش هیچ‌گاه ازدواج نکرده بود. ولی مشکلات این زندگی به همین جا ختم نمی‌شود؛ زیرا چنین زنی قرار است که فرزندان خود را سرپرستی و تربیت کند. معلوم است که کودکان معصوم این خانواده تحت چنین شرایطی چگونه پرورش می‌یابند؛ در آینده‌ای نه چندان دور، انحرافات، نابسامانیها و ناهنجاریهای ایسن بچه‌ها شروع می‌شود و این مرد، پیوسته تا عمر دارد باید تاوان انتخاب ناشایست و غفلت خود را پرداخت نماید و تازه آن وقت در می‌یابد که همان طور که زن صالح، بهترین متاع دنیاست، بدترین متاع در دنیا نیز زن بد و ناشایست است.

**چند چیز است که هر کس یکی از آنها را نداشته باشد، زندگی اش ناقص و دلش نابود و قلبش مشغول است: سلامتی، امنیت، گشایش در روزی و انیس موافق.**

خرابه) پرهیزید. گفته شد: ای رسول خدا! خضراء الدّمن چیست؟ فرمود: زن زیارویی که در خانواده‌ای فاسد رشد کرده است.»

خانواده محیطی است که اثرات تربیتی منفی و مثبت آن بر اعضایش در بسیاری از موارد، اجتناب‌ناپذیر است. از اینرو، دختری که در خانواده‌ای فاسد پرورش یافته، در موارد زیادی تابع آن شرایط بوده و شخصیت او مطابق آن فضا شکل می‌گیرد، مگر در موارد استثنایی که این موارد هم باید با تحقیق کامل و دقیق، احراز و روشن